

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2017. gada 14. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana – Direktīvas 72/166/EEK, 84/5/EEK, 90/232/EEK un 2009/103/EK – Transportlīdzekļa zādzība – Ceļu satiksmes negadījums – Kaitējums veselībai un materiālie zaudējumi, kas nodarīti apdrošinātajai personai, transportlīdzekļa īpašniekam, kā gājējam – Civiltiesiskā atbildība – Atlīdzināšana – Obligātās apdrošināšanas segums – Izņēmuma klauzulas – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru apdrošinātajai personai, transportlīdzekļa īpašniekam, tiek liegta apdrošināšanas segta atlīdzība – Saderība ar šīm direktīvām – “Cietušās trešās personas” jēdziens

Lieta C-503/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunal da Relação de Évora* (Evoras apelācijas tiesa, Portugāle) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 16. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 23. septembrī, tiesvedībā

Luís Isidro Delgado Mendes

pret

Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA.

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents) un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza

– *Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA* vārdā – *V. Ferreira Pires, advogado*,

– Eiropas Komisijas vārdā – *P. Costa de Oliveira*, kā arī *K.-P. Wojcik* un *B. Rechen*a, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklausišanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

* Tiesvedības valoda – portugāļu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīvas 2009/103/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 2009, L 263, 11. lpp.) 12. panta 3. punktu un 13. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Luís Isidro Delgado Mendes* un *Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA* (turpmāk tekstā – “*CA Seguros*”) par pēdējās minētās izmaksājamo atlīdzību, pamatojoties uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, par kaitējumu, kas radies *L. I. Delgado Mendes* ceļu satiksmes negadījuma rezultātā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Saskaņā ar Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīvas 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 1972, L 103, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Pirmā direktīva”) 3. panta 1. punktu:

“Katra dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta. Sedzamās atbildības apjomu un apdrošināšanas seguma noteikumus nosaka, pamatojoties uz tā apmēriem.”

- 4 Padomes 1983. gada 30. decembra Otrās direktīvas 84/5/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (OV 1984, L 8, 17. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/14/EK (OV 2005, L 149, 14. lpp.; turpmāk tekstā – “Otrā direktīva”), 1. panta 1. punktā bija paredzēts:

“[Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana obligāti attiecas gan uz kaitējumu īpašumam, gan uz miesas bojājumiem.”

- 5 Otrās direktīvas 2. panta 1. punktā bija noteikts:

“Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka jebkuri likumos paredzētie vai līgumā noteiktie noteikumi, kas iekļauti apdrošināšanas polisē, kura izsniegta saskaņā ar [Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktu, un kas transportlīdzekļu lietošanas vai vadīšanas apdrošināšanu neattiecinā uz:

– personām, kam nav tiešu vai netiešu atļauju,

[..]

piemērojot [Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktu, tiktu uzskatīti par spēkā neesošiem attiecībā uz prasījumiem, ko iesniedz trešās personas, kuras ir negadījumā cietušie.

Tomēr noteikumus vai atrunas, kas minētas pirmajā ievilkumā, var vērst pret personām, kuras apzināti reģistrējušas transportlīdzekli, kas radījis kaitējumus vai traumas, ja apdrošinātājs var pierādīt, ka personas ir zinājušas, ka transportlīdzeklis ir zagts.

Dalībvalstīm ir tiesības nepiemērot pirmās daļas noteikumus negadījumiem, kas notikuši to teritorijā, ciktāl cietušais par zaudējumiem var saņemt kompensāciju no sociālā nodrošinājuma iestādes.”

- 6 Padomes 1990. gada 14. maija Trešās direktīvas 90/232/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu (OV 1990, L 129, 33. lpp.), kas grozīta ar Direktīvu 2005/14, (turpmāk tekstā – “Trešā direktīva”) 1. pantā bija noteikts, it īpaši, ka “[Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana ietver atbildību par transportlīdzekļa lietošanas rezultātā radītiem miesas bojājumiem visiem pasažieriem, izņemot vadītāju”.
- 7 Trešās direktīvas 1.a pantā bija noteikts:

“[Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana attiecas uz miesas bojājumiem un kaitējumu īpašumam, ko cieš gājēji, riteņbraucēji un citi ceļu satiksmes dalībnieki, kas neizmanto mehāniskos transportlīdzekļus un kuriem saskaņā ar valsts civiltiesību aktiem ir tiesības uz kompensāciju sakarā ar negadījumiem, kuros iesaistīts transportlīdzeklis. Šis pants neskar civiltiesisko atbildību vai zaudējumu summu.”
- 8 Direktīvā 2009/103 ir kodificētas iepriekšējās direktīvas mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas jomā un tādējādi tās ar šo direktīvu ir atceltas, sākot ar 2009. gada 27. oktobri. Saskaņā ar šīs direktīvas II pielikumā iekļauto atbilstības tabulu Otrās direktīvas 2. panta 1. punkts atbilst Direktīvas 2009/103 13. panta 1. punktam un Trešās direktīvas 1.a pants atbilst Direktīvas 2009/103 12. panta 3. punktam.

Portugāles tiesības

- 9 Saskaņā ar 2007. gada 21. augusta *decreto-lei n° 291/2007, que aprova o regime do sistema do seguro obrigatório de responsabilidade civil automóvel e transpõe parcialmente para a ordem jurídica interna a Directiva n° 2005/14/CE, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 11 de Maio, que altera as Directivas n°s 72/166/CEE, 84/5/CEE, 88/357/CEE e 90/232/CEE, do Conselho, e a Directiva n° 2000/26/CE, relativas ao seguro de responsabilidade civil resultante da circulação de veículos* (Dekrētlukums Nr. 291/2007 par transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas sistēmas apstiprināšanu un Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvas 2005/14/EK, ar ko groza Padomes Direktīvas 72/166/EK, 84/5/EEK, 88/357/EEK un 90/232/EEK, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/26/EK attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu daļēju transponēšanu valsts tiesībās; 2007. gada 21. augusta *Diário da República* 1. sērija, Nr. 160) 4. panta 1. punktu:

“Ikvienai personai, kuru var uzskatīt par civiltiesiski atbildīgu par miesas bojājumu vai kaitējuma īpašumam atlīdzināšanu, kas nodarīts trešajām personām ar sauszemes transportlīdzekli, kura vadīšanai ir nepieciešama īpaša atļauja, vai tā piekabi, un kurš pastāvīgi atrodas Portugālē, lai transportlīdzeklis varētu piedalīties ceļu satiksmē, ir jābūt apdrošinātai veidā, kas sedz šādu atbildību atbilstoši šim dekrētlukumam.”

10 Dekrētlikuma Nr. 291/2007 11. panta 2. punktā ir noteikts:

“4. pantā paredzētā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana sedz zaudējumus, ko cieš gājēji, riteņbraucēji un citi ceļu satiksmes dalībnieki, kas neizmanto mehāniskos transportlīdzekļus, ja tiem saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir piemērojami ar ceļu satiksmes negadījumu saistītajai civiltiesiskajai apdrošināšanai, ir paredzēta šo zaudējumu atlīdzība, tajos paredzētajā apmērā.”

11 Šī dekrētlikuma 14. panta 2. punkta b) apakšpunktā ir noteikts:

“Apdrošināšana nesedz arī nekādu kaitējumu īpašumam, kas nodarīts šādām personām: [...] apdrošinājuma ņēmējam.”

12 Šī dekrētlikuma 15. panta 3. punktā ir paredzēts:

“Laupīšanas, zādzību vai transportlīdzekļa prettiesiskas izmantošanas un tīši izraisītu ceļu satiksmes negadījumu gadījumā apdrošināšana nesedz atlīdzību, kas attiecīgajiem [noziedzīgā nodarījumā] izdarītājiem vai to līdzdalībniekiem ir jāmaksā transportlīdzekļa īpašniekam. [...]”

Pamatlietas strīds un prejudiciālais jautājums

13 2009. gada 26. aprīlī *L. I. Delgado Mendes* ar sievu atradās to īpašumā esošajā fermā Šamuškā (*Chamusca*) (Portugāle), kuras pagalmā bija novietoti divi transportlīdzekļi, viens no tiem piederēja *L. I. Delgado Mendes*, otrs – viņa sievai. Aptuveni sešos vakarā attiecīgās personas konstatēja, ka pie transportlīdzekļa, kas pieder *L. I. Delgado Mendes*, stūres atrodas viņiem nepazīstams vīrietis, kurš bija iedarbinājis šo transportlīdzekli. *L. I. Delgado Mendes* ar sievu nekavējoties iekāpa otrā transportlīdzeklī un sāka sekot minētajam transportlīdzeklim.

14 Krustojumā *L. I. Delgado Mendes* piederošais transportlīdzeklis apstājās. Arī *L. I. Delgado Mendes* apstājās aptuveni 20 metru attālumā no šī transportlīdzekļa un izkāpa no viņa sievai piederošā transportlīdzekļa, lai dotos virzienā uz savu transportlīdzekli.

15 Tad *L. I. Delgado Mendes* piederošā transportlīdzekļa vadītājs ieslēdza atpakaļgaitu, kā rezultātā šis transportlīdzeklis ietriecās *L. I. Delgado Mendes* sievai piederošā transportlīdzekļa labajā stūrī ar tādu spēku, ka *L. I. Delgado Mendes* nokrita zemē. Minētais vadītājs no jauna iedarbināja transportlīdzekli un vēlreiz ātri un atkārtoti ieslēdza atpakaļgaitu, uzbraucot *L. I. Delgado Mendes*, kurš bija tikko piecēlies, un pārbrauca pāri šim cilvēkam, kuru tādējādi viņa paša transportlīdzeklis vilka aptuveni 8 metru garumā.

16 Šī negadījuma tiešās sekas bija tādas, ka *L. I. Delgado Mendes* guva vairākus lūzumus un traumas. Viņš atradās medicīniskā aprūpē līdz 2011. gada 8. februārim, vēlāk viņam tika izsniegts darba nespējas apliecinājums uz 654 dienām, un viņam joprojām ir dažādas komplikācijas.

17 Minētā negadījuma dienā civiltiesiskā atbildība par zaudējumiem, kas ar *L. I. Delgado Mendes* transportlīdzekli nodarīti trešajām personām, bija apdrošināta *CA Seguros* saskaņā ar apdrošināšanas polisi, kurā *L. I. Delgado Mendes* bija norādīts kā apdrošinājuma ņēmējs un šī transportlīdzekļa parastais vadītājs. Šajā apdrošināšanas polisē tostarp bija norādīti šādi noteikumi:

- trešā persona definēta kā “persona, kas, iestājoties līgumā paredzētajam apdrošināšanas gadījumam, cieš zaudējumus, kurus ir iespējams novērst vai atlīdzināt saskaņā ar civiltiesību normām vai šo apdrošināšanas polisi” (1. noteikuma e) punkts);
- “ši līguma mērķis ir izpildīt Dekrētlikuma [Nr. 291/2007] 4. pantā paredzēto transportlīdzekļa civiltiesiskās apdrošināšanas pienākumu” (2. noteikuma 1. punkts);

- “ar šo līgumu, ievērojot tiesiski noteiktas robežas un nosacījumus, tiek garantēta:
 - a) apdrošinājumaņēmēja, kurš ir transportlīdzekļa īpašnieks, kā arī personas, kura to likumīgi lieto vai vada, civiltiesiskā atbildība attiecībā uz trešajām personām nodarītajiem miesas bojājumiem un kaitējumu īpašumam;
 - b) seku, kuras izraisījuši zādzības, laupīšanas, transportlīdzekļu prettiesiskas izmantošanas vai tīšu ceļu satiksmes negadījumu izdarītāji, novēršana” (2. noteikuma 2. punkts);
 - “šajā līgumā attiecībā uz ceļu satiksmes negadījumiem, kas notikuši Portugālē, ir ietverts [...] pienākums izmaksāt civiltiesiski noteikto atlīdzību” (4. noteikuma 1. punkta a) apakšpunkts);
 - “no obligātās apdrošināšanas garantijas ir izslēgts kaitējums īpašumam, kas nodarīts apdrošinājumaņēmējam” (5. noteikuma 2. punkta b) apakšpunkts);
 - “laupīšanas, zādzību [...] un tīši izraisītu ceļu satiksmes negadījumu gadījumā apdrošināšana nesedz atlīdzību, kas attiecīgajiem [noziedzīgā nodarījuma] izdarītājiem vai to līdzdalībniekiem ir jāmaksā transportlīdzekļa īpašniekam [...]” (5. noteikuma 5. punkts).
- 18 *L. I. Delgado Mendes* cēla prasību *Tribunal de Comarca de Santarém* (Santareimas apgabala tiesa, Portugāle), lūdzot piespriest *CA Seguros* izmaksāt viņam atlīdzību par kopējo summu EUR 210 641,00 par radīto mantisko un nemantisko kaitējumu, kā arī likumiskos procentus, skaitot no šīs prasības paziņošanas dienas. *CA Seguros*, pamatojoties uz vairākiem pamatiem, lūdz noraidīt minēto prasību.
- 19 Šī tiesa noraidīja *L. I. Delgado Mendes* prasību kā nepamatotu, balstoties uz to, ka saskaņā ar Dekrētlikuma Nr. 291/2007 15. panta 3. punktu transportlīdzekļa īpašnieks neietilpst paredzētās apdrošināšanas iespējamo saņēmēju lokā.
- 20 *L. I. Delgado Mendes* pārsūdzēja šo spriedumu *Tribunal da Relação de Évora* (Evoras apelācijas tiesa, Portugāle). Viņš it īpaši norāda, ka šis 15. panta 3. punkts ir jāinterpretē šauri, tādā ziņā, ka ar to ir izslēgta tikai atlīdzība par kaitējumu īpašumam, kas nodarīts transportlīdzekļa īpašniekam. Šajā tekstā likumdevējs nebija paredzējis tādus negadījumus, kādā cieta *L. I. Delgado Mendes*. Pamatlietā aplūkotā apdrošināšanas līguma galvenais mērķis ir aizsargāt personas, kurām ir radīti miesas bojājumi, izmaksājot atlīdzību visiem, izņemot pašu vadītāju, tādējādi atlīdzībai par *L. I. Delgado Mendes* nodarītajiem miesas bojājumiem šajā gadījumā esot piemērojama “cietušās trešās personas” situācijā.
- 21 *CA Seguros* iebilst pret šo šauru interpretāciju un it īpaši norāda, ka tādējādi tiktu pārkāpts *código civil* (Civillkodekss) 9. pants, jo minētās apdrošināšanas mērķis ir garantēt “ikvienas personas, kas var būt civiltiesiski atbildīga par mehāniskā sauszemes transportlīdzekļa izraisītu zaudējumu atlīdzinājumu”, atbildību. Nevarot piekrist tam, ka persona, kura ir atbildīga par risku, kas izriet no transportlīdzekļa izmantošanas, tiktu aizsargāta, pamatojoties uz civiltiesisko atbildību, tā, it kā tai būtu trešās personas statuss.
- 22 Iesniedzējtiesa norāda, ka prasības priekšmets ir tikai noteikt saikni, kas pastāv starp, no vienas puses, atbildību izraisošo faktu un no tā izrietošo pienākumu izmaksāt atlīdzību cietušajam, kā arī, no otras puses, pamatlietā aplūkotā apdrošināšanas līguma ierobežojumiem un piemērošanas jomu.
- 23 *Tribunal da Relação de Évora* (Evoras apelācijas tiesa) norāda, ka tā secina gan to, ka pastāv *L. I. Delgado Mendes* piederošā transportlīdzekļa, kas ir apdrošināts *CA Seguros*, vadītāja atbildība notikušajā negadījumā, gan pienākums šim vadītājam novērst radītos zaudējumus. Šī tiesa precīzē, ka saskaņā ar apdrošināšanas līgumu, kas noslēgts starp *L. I. Delgado Mendes* un *CA Seguros*, pēdējā minētā tādā situācijā, kad cietušais ir trešā persona attiecībā uz esošo apdrošināšanas saikni starp transportlīdzekļa īpašnieku un viņa apdrošināšanas sabiedrību, noteikti ir atbildīga par zaudējumu, kas radušies tikai minētā vadītāja kļūdas dēļ, atlīdzināšanu.

- 24 Tomēr pamatlietā esot divas īpatnības: apdrošināšanas gadījumu ir tieši izraisījis *L. I. Delgado Mendes* piederoša transportlīdzekļa vadītājs un cietušais-prasītājs ir ar šo transportlīdzekli saistītā apdrošinājumaņēmējs.
- 25 Attiecībā uz pirmo no šīm īpatnībām iesniedzējtiesa precizē, ka kopš 2007. gada saskaņā ar *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle) pastāvīgo judikatūru apdrošinātājam ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, kas nodarīti tieši izraisītos ceļu satiksmes negadījumos.
- 26 Tomēr attiecībā uz otro no šīm īpatnībām gan Dekrētikuma Nr. 291/2007 15. panta 3. punktā, gan pamatlietā aplūkotajā apdrošināšanas līgumā esot skaidri paredzēts, ka “[..] zādzību [..] un tieši izraisītu ceļu satiksmes negadījumu gadījumā apdrošināšana nesedz atlīdzību, kas attiecīgajiem [noziedzīgā nodarījuma] izdarītājiem vai to līdzdalībniekiem ir jāmaksā transportlīdzekļa īpašniekam”. Šīs lietas apstākļi atbilstot abām šīm situācijām. Turklāt šī dekrēta 14. panta 2. punkta b) apakšpunktā esot arī izslēgts “no [..] apdrošināšanas atlīdzības kaitējums īpašumam, kas nodarīts apdrošinājumaņēmējam”.
- 27 *Tribunal da Relação de Évora* (Evoras apelācijas tiesa) un *CA Seguros* turklāt uzskata, ka Dekrētikuma Nr. 291/2007 15. panta 3. punkta interpretācija, ko piedāvā *L. I. Delgado Mendes*, neatbilst prasībām, kas šajā ziņā noteiktas Civilkodeksa 9. pantā.
- 28 Tomēr iesniedzējtiesai ir šaubas par Dekrētikuma Nr. 291/2007 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta un 15. panta 3. punkta (turpmāk tekstā – “strīdīgais tiesiskais regulējums”) atbilstību Savienības tiesībām. Šajā ziņā tā norāda, ka ar Otro direktīvu attiecības starp īpašnieku un apdrošinātāju, kas ir tipiskas apdrošināšanas līgumam, tika aizstātas ar attiecībām starp apdrošinātāju un personu, kura ir atbildīga par negadījumu, un Trešajā direktīvā tika apstiprināts, ka, runājot par jebkuru līguma noteikumu saistībā ar apdrošināšanas nepiešķiršanu, izšķirošās ir attiecības starp apdrošinātāju un vadītāju, nevis attiecības starp apdrošinātāju un īpašnieku; šādu pieeju 2008. gadā atkārtoja *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa).
- 29 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka strīdīgajā tiesiskajā regulējumā norādītās personas tiek izslēgtas, pamatojoties uz vispārējiem un abstraktiem kritērijiem, ko Tiesa esot atzinusi par neatbilstošiem attiecīgajām direktīvām. Tā arī vaicā par minētās izslēgšanas, kuras pamatā ir tikai transportlīdzekļa, kas ir bijis apdrošināšanas gadījuma priekšmets, īpašnieka statuss, atbilstību vienlīdzīgas attieksmes principam.
- 30 Šādos apstākļos *Tribunal da Relação de Évora* (Evoras apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai ceļu satiksmes negadījumā, kurā gājējam, kas tika tieši notriekts ar viņa paša īpašumā esošu transportlīdzekli, kuru vadīja persona, kas to bija nozagusi, ir nodarīti miesas bojājumi un kaitējums īpašumam, tas, ka saskaņā ar valsts tiesībām gājējam nepienākas nekāda kompensācija, jo viņš ir transportlīdzekļa īpašnieks un apdrošinātā persona, ir pretrunā [Savienības] tiesiskajam regulējumam, it īpaši [..] Direktīvas 2009/103/EK 12. panta 3. punktam un 13. panta 1. punktam?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 31 Iesākumā vispirms jānorāda, ka Direktīva 2009/103 pamatlietā nav piemērojama *ratione temporis*. Ņemot vērā apdrošināšanas gadījuma, kas ir šīs lietas pamatā, datumu, šajā gadījumā ir piemērojams Otrās direktīvas 2. panta 1. punkts un Trešās direktīvas 1.a pants.
- 32 Turklāt, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz uzdoto jautājumu, papildus tiesību normām, kas tieši norādītas prejudiciālajā jautājumā, ir jāņem vērā arī Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts un Otrās direktīvas 1. panta 1. punkts.

- 33 Visbeidzot, tā kā iesniedzējtiesa ir precizējusi, ka apdrošinātāja pienākums atlīdzināt tiši izraisītus ceļu satiksmes negadījumus kopš 2007. gada ir paredzēts pastāvīgajā *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa) judikatūrā, šķiet, ka uzdotais jautājums faktiski attiecas nevis uz to, vai Pirmajā, Otrajā un Trešajā direktīvā ir noteikts pienākums ar obligāto apdrošināšanu segt tiši izraisītu ceļu satiksmes negadījumu radītos zaudējumus, bet gan, konkrētāk, uz to, vai tas, ka šāds segums ir liegts gājējam tikai tādēļ, ka šis gājējs ir apdrošinājumaņēmējs un transportlīdzekļa, ar kuru tika radīti šie zaudējumi, īpašnieks, atbilst šīm direktīvām.
- 34 Tādējādi ir jāuzskata, ka, uzdodot savu jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vaicā Tiesai, vai Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts, Otrās direktīvas 1. panta 1. punkts un 2. panta 1. punkts, kā arī Trešās direktīvas 1.a pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums, ar kuru segums un tādējādi transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas veiktā atlīdzība nepienākas par miesas bojājumiem un kaitējumu īpašumam, kas radīts gājējam, kurš ir cietis ceļu satiksmes negadījumā, pamatojoties tikai uz to, ka šis gājējs ir apdrošinājumaņēmējs un transportlīdzekļa, ar kuru tika izraisīti šie zaudējumi, īpašnieks.
- 35 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Savienības tiesisko regulējumu mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas jomā ir jānodrošina transportlīdzekļu, kas parasti atrodas Savienības teritorijā, kā arī transportlīdzekļu pasažieru brīva pārvietošanās un, otrkārt, jānodrošina, lai negadījumos, kurus izraisa šie transportlīdzekļi, cietušās personas iegūtu līdzvērtīgu attieksmi neatkarīgi no tā, kurā vietā Savienībā negadījums ir noticis (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Churchill Insurance Company Limited un Evans*, C-442/10, EU:C:2011:799, 27. punkts).
- 36 Pirmajā direktīvā, kas precizēta un papildināta ar Otro un Trešo direktīvu, ir paredzēts dalībvalstu pienākums nodrošināt, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas to teritorijā, ir apdrošināta, un tostarp ir precizēts, uz kādiem kaitējuma veidiem šai apdrošināšanai ir jāattiecas un kurām cietušajām trešajām personām šī apdrošināšana ir jāgarantē (spriedums, 2012. gada 23. oktobris, *Marques Almeida*, C-300/10, EU:C:2012:656, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 37 Šajā ziņā Tiesa jau ir norādījusi, ka Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkta, Otrās direktīvas 2. panta 1. punkta un Trešās direktīvas 1. panta mērķis ir nodrošināt, lai ar transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu tiktu atlīdzināti zaudējumi, kas nodarīti visiem transportlīdzekļa ceļu satiksmes negadījumā cietušajiem pasažieriem (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Churchill Insurance Company Limited un Evans*, C-442/10, EU:C:2011:799, 29. punkts).
- 38 Savienības tiesiskā regulējuma par obligāto apdrošināšanu attīstība parāda, ka Savienības likumdevējs ir pastāvīgi izvirzījis un stiprinājis šo mērķi aizsargāt transportlīdzekļu izraisītos negadījumos cietušās personas (spriedums, 2014. gada 4. septembris, *Vnuk*, C-162/13, EU:C:2014:2146, 52. punkts).
- 39 Konkrētāk, ar Direktīvu 2005/14, ieviešot Trešajā direktīvā 1.a pantu, Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktā paredzētās apdrošināšanas piemērojamība tika attiecināta arī uz miesas bojājumiem un kaitējumu īpašumam, kas radīts gājējiem, riteņbraucējiem un citiem ceļu satiksmes dalībniekiem, kuri neizmanto mehāniskos transportlīdzekļus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 4. septembris, *Vnuk*, C-162/13, EU:C:2014:2146, 55. punkts).
- 40 Tādējādi, tā kā *L. I. Delgado Mendes* pamatlietā aplūkotā negadījuma laikā bija gājēja statusā, ir jākonstatē, ka Trešās direktīvas 1.a pantā ir noteikts, ka ar šo transportlīdzekli saistītā obligātā apdrošināšana sedz miesas bojājumus un kaitējumu īpašumam, kas viņam ir nodarīts šī negadījuma rezultātā un kura dēļ gājējam saskaņā ar valsts civiltiesībām ir tiesības saņemt atlīdzību.

- 41 Konkrētāk, attiecībā uz ceļu satiksmes negadījumā cietušā apdrošinājumaņēmēja un šajā negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa īpašnieka statusu jāatgādina, ka Tiesa ir noteikusi, ka cietušo aizsardzības mērķis, kurš izvirzīts Pirmajā, Otrajā un Trešajā direktīvā, nozīmē, ka transportlīdzekļa īpašnieka, kas negadījumā brīdī ir pasažieris, tiesiskais statuss ir pielīdzināms statusam, kādā atrodas jebkurš cits negadījumā cietušais pasažieris (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Churchill Insurance Company Limited un Evans*, C-442/10, EU:C:2011:799, 30. punkts).
- 42 Tāpat Tiesa nolēma, ka šim mērķim pretrunā ir arī tas, ka ar valsts tiesisko regulējumu tiek nepamatoti sašaurināts pasažiera, uz kuru attiecas transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana, jēdziens, no tā izslēdzot personas, kuras atradušās tāda transportlīdzekļa daļā, kura nav nedz paredzēta viņu pārvadāšanai, nedz aprīkota šim nolūkam (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Churchill Insurance Company Limited un Evans*, C-442/10, EU:C:2011:799, 30. punkts).
- 43 Tiesa no tā secināja, ka minētais cietušo aizsardzības mērķis arī nosaka, ka personas, kura bija apdrošināta transportlīdzekļa vadīšanai, bet kura negadījumā brīdī bija šī transportlīdzekļa pasažieris, tiesiskais statuss ir jāpielīdzina statusam, kādā atrodas jebkurš cits šajā negadījumā cietušais pasažieris, un ka tādējādi tas, ka persona bija apdrošināta transportlīdzekļa, kurš izraisīja minēto negadījumu, vadīšanai, neļauj izslēgt šo personu no “trešo cietušo personu” jēdziena Otrās direktīvas 2. panta 1. punkta izpratnē, ja šī persona šajā transportlīdzeklī bija pasažieris, bet ne tā vadītājs (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Churchill Insurance Company Limited un Evans*, C-442/10, EU:C:2011:799, 31. un 32. punkts).
- 44 Pēc analogijas ir jāuzskata, ka tas, ka gājējs, kuram uzbrauca ceļu satiksmes negadījuma laikā, ir apdrošinājumaņēmējs un transportlīdzekļa, ar kuru tika izraisīts šis negadījums, īpašnieks, neļauj šo personu izslēgt no “trešo cietušo personu” jēdziena Otrās direktīvas 2. panta 1. punkta un Trešās direktīvas 1.a panta izpratnē.
- 45 Kā atzīst iesniedzējtiesa un kā to pamatoti norāda Komisija, apstākļi, ka attiecīgā transportlīdzekļa īpašnieks un apdrošinājumaņēmējs tajā neatradās negadījuma laikā, bet gan ar šo transportlīdzekli viņam kā gājējam tika uzbraukts, ņemot vērā šo pašu aizsardzības mērķi, kurš izvirzīts Pirmajā, Otrajā un Trešajā direktīvā un kurš minēts šī sprieduma 41. punktā, neattieksmi.
- 46 Otrkārt, attiecībā uz tiesībām, kas atzītas cietušām trešajām personām, ir jāatgādina, ka pienākums nodrošināt, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšana sedz trešajai personai mehānisko transportlīdzekļu radītu kaitējumu, atšķiras no šo kompensācijas tiesību apjoma, pamatojoties uz apdrošinātā civiltiesisko atbildību. Proti, pirmais ir noteikts un nodrošināts Savienības tiesiskajā regulējumā, savukārt otrais būtībā ir reglamentēts valsts tiesībās (spriedums, 2012. gada 23. oktobris, *Marques Almeida*, C-300/10, EU:C:2012:656, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 47 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka no Pirmās, Otrās un Trešās direktīvas mērķa, kā arī no šo direktīvu teksta izriet, ka ar tām nav paredzēts saskaņot dalībvalstīs pastāvošās civiltiesiskās atbildības sistēmas un ka atbilstoši pašlaik spēkā esošajām Savienības tiesībām dalībvalstis var brīvi noteikt civiltiesiskās atbildības sistēmu, kas piemērojama ceļu satiksmes negadījumiem (spriedums, 2012. gada 23. oktobris, *Marques Almeida*, C-300/10, EU:C:2012:656, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 Tomēr Tiesa ir precizējusi, ka dalībvalstīm sava kompetence šajā jomā ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības, un ka valsts tiesību normas par atlīdzību transportlīdzekļu izraisītos ceļu satiksmes negadījumos nevar atņemt Pirmajai, Otrajai un Trešajai direktīvai to lietderīgo iedarbību (spriedums, 2012. gada 23. oktobris, *Marques Almeida*, C-300/10, EU:C:2012:656, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 49 Kā Tiesa arī ir precizējusi, šīm direktīvām šāda iedarbība tiek atņemta, ja, pamatojoties tikai uz cietušā līdzdalību zaudējumu nodarīšanā, ar valsts tiesisko regulējumu, kas noteikts, pamatojoties uz vispārīgiem un abstraktiem kritērijiem, cietušajam vai nu tiek liegtas tiesības uz transportlīdzekļa

obligātās apdrošināšanas atlīdzību, vai arī tās tiek nesamērīgi ierobežotas. Vienīgi īpašos gadījumos, pamatojoties uz individuālu novērtējumu, šīs tiesības var ierobežot (spriedums, 2012. gada 23. oktobris, *Marques Almeida*, C-300/10, EU:C:2012:656, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 50 Tādējādi no judikatūras izriet, ka minētajām direktīvām ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā tikai tādēļ, ka pasažieris ir veicinājis tam nodarīta kaitējuma rašanos, ir atļauts liegt vai nesamērīgi ierobežot minētā pasažiera tiesības saņemt ar mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas starpniecību izmaksājamo atlīdzību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 23. oktobris, *Marques Almeida*, C-300/10, EU:C:2012:656, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 Tas pats attiecas uz valsts tiesisko regulējumu, kāds ir strīdīgais regulējums, ar kuru tiek atļauts atteikt gājējam tiesības saņemt ar mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas starpniecību izmaksājamo atlīdzību tikai viņa kā apdrošinājuma ņēmēja un transportlīdzekļa, ar kuru viņam nodarīti miesas bojājumi un materiālie zaudējumi, īpašnieka statusa dēļ.
- 52 Tiesa ir nospriedusi, ka Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts nepieļauj, ka mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošinātājs varētu atsaukties uz tiesību normām vai līguma noteikumiem, lai personām, kas ir cietušas apdrošinātās personas transportlīdzekļa radītā negadījumā, atteiktu kaitējuma atlīdzināšanu (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Churchill Insurance Company Limited* un *Evans*, C-442/10, EU:C:2011:799, 33. punkts).
- 53 Tāpat Tiesa ir nospriedusi, ka Otrās direktīvas 2. panta 1. punkta pirmajā daļā ir tikai atkārtots šis pienākums attiecībā uz tiesību normām vai šajā pantā minētās apdrošināšanas polises noteikumiem, nesedzot ar transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu zaudējumus, kas trešajām cietušām personām nodarīti tāda transportlīdzekļa izmantošanas vai vadīšanas dēļ, kuru apdrošinājušas personas, kam nav atļaujas vadīt šo transportlīdzekli, personas, kam nav attiecīgā transportlīdzekļa vadītāja apliecības, vai personas, kas pārkāpušas obligātās tehniskās prasības par attiecīgā transportlīdzekļa tehnisko stāvokli un drošību (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Churchill Insurance Company Limited* un *Evans*, C-442/10, EU:C:2011:799, 34. punkts).
- 54 Nenoliedzami, atkāpjoties no šī pienākuma, Otrās direktīvas 2. panta 1. punkta otrajā daļā ir paredzēts, ka noteiktām cietušajām personām apdrošinātājs neizmaksā atlīdzību, ņemot vērā situāciju, ko tās pašas ir izraisījušas, proti, personām, kuras brīvprātīgi ir iesēdušas transportlīdzeklī, ar ko ticis nodarīts kaitējums, ja apdrošinātājs var pierādīt, ka tās zināja, ka tas ir zagts. Tomēr, kā Tiesa jau ir nospriedusi, no Otrās direktīvas 2. panta 1. punkta pirmās daļas var atkāpties tikai šajā vienīgajā īpašajā gadījumā (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Churchill Insurance Company Limited* un *Evans*, C-442/10, EU:C:2011:799, 35. punkts).
- 55 Tomēr pamatlietā nav strīda par to, ka šis nav tas gadījums.
- 56 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka strīdīgais valsts tiesiskais regulējums neietekmē Savienības tiesībās paredzēto garantiju, ka transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskā atbildība, kas noteikta saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām, tiek apdrošināta atbilstoši Pirmās, Otrās un Trešās direktīvas noteikumiem.
- 57 No tā izriet, ka Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts, kā arī Otrās direktīvas 1. panta 1. punkts un 2. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tas, ka mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošinātājs varētu atsaukties uz tādu valsts tiesisko regulējumu kā strīdīgais regulējums, lai atteiktu atlīdzināt trešajām cietušajām personām miesas bojājumus un kaitējumu īpašumam, ko negadījuma laikā radījis apdrošinātais transportlīdzeklis.

- 58 Treškārt, ir jānorāda, ka šo konstatējumu neatspēko *CA Seguros* argumentācija, saskaņā ar kuru civiltiesiskās atbildības sistēma tiktu būtiski skarta, ja šāda atbildība varētu rasties attiecībā pret pašu apdrošināto personu, kā tas izrietot no pamatlietā aplūkotās kompensācijas prasības.
- 59 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka iesniedzējtiesa ir precizējusi, ka šajā tiesvedības stadijā prasības pamatlietā priekšmetu ierobežo civiltiesiskās atbildības, kas jau tika konstatēta, pamatlietā aplūkotā apdrošināšanas līguma seguma apmērs. Šī tiesa apgalvo, ka tā jau ir apstiprinājusi, ka apdrošinātā transportlīdzekļa vadītājs ir atbildīgs par viņa radīto zaudējumu atlīdzību, un ka tā ir norādījusi, ka saskaņā ar apdrošināšanas līgumu, kas noslēgts starp *L. I. Delgado Mendes* un *CA Seguros*, pēdējā minētā, nepastāvot strīdīgajam tiesiskajam regulējumam, ir atbildīga par zaudējumu, kas radušies tikai šī vadītāja kļūdas dēļ, atlīdzināšanu.
- 60 Tādējādi *CA Seguros* argumentācija nav pamatota ar faktiem, ņemot vērā, ka iesniedzējtiesa ir konstatējusi nevis to, ka būtu iestājies *L. I. Delgado Mendes* civiltiesiskā atbildība attiecībā uz viņu pašu, bet gan transportlīdzekļa, kas bija iesaistīts pamatlietā aplūkotajā apdrošināšanas gadījumā, vadītāja atbildība attiecībā pret *L. I. Delgado Mendes*.
- 61 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts, Otrās direktīvas 1. panta 1. punkts un 2. panta 1. punkts, kā arī Trešās direktīvas 1.a pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā, ar kuru segums un tādējādi transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas veiktā atlīdzība nepienākas par miesas bojājumiem un kaitējumu īpašumam, kas radīts gājējam, kurš ir cietis ceļu satiksmes negadījumā, pamatojoties tikai uz to, ka šis gājējs ir apdrošinājumaņēmējs un transportlīdzekļa, ar kuru tika izraisīti šie zaudējumi, īpašnieks.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 62 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīvas 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību 3. panta 1. punkts, Padomes 1983. gada 30. decembra Otrās direktīvas 84/5/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/14/EK, 1. panta 1. punkts un 2. panta 1. punkts, kā arī Padomes 1990. gada 14. maija Trešās direktīvas 90/232/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu, kas grozīta ar Direktīvu 2005/14, 1.a pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds aplūkots pamatlietā, ar kuru segums un tādējādi transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas veiktā atlīdzība nepienākas par miesas bojājumiem un kaitējumu īpašumam, kas radīts gājējam, kurš ir cietis ceļu satiksmes negadījumā, pamatojoties tikai uz to, ka šis gājējs ir apdrošinājumaņēmējs un transportlīdzekļa, ar kuru tika izraisīti šie zaudējumi, īpašnieks.

[Paraksti]